Lackó Gábor mérnök úr visszaemlékezése

1931. július 10-én születtem Baján Lefkovits Gábor néven, csak 1947-ben lettem Lackó Gábor. Négy éves voltam, mikor a gazdasági válság miatt apám elvesztette állását, s ekkor Debrecenbe, anyám szülővárosába költöztünk.

1937 szeptemberében a Debreceni Zsidó Elemiben kezdtem meg tanulmányaimat. Négy elemi után a Zsidó Gimnáziumban folytattam a tanulást.

1944. március 19-én a németek elfoglalták Magyarországot.

Március végén rendeletet hoztak, hogy a zsidóknak egy tíz centiméteres sárga csillagot kell viselniük. Április elején a zsidó telefonokat kikapcsolták, 21-én a zsidó üzleteket bezárták. Apámat behívták munkaszolgálatra, a zsidó iskolákat bezárták.

Április 28-án a zsidókat gettókba, majd június 21-én a Serly téglagyárba vitték. Ez egy emlékezetes út volt: szekereken vittek bennünket.

A Szepességi utcán a jó polgárok közül sokan, az út szélén nézték a nyomorúságos menetet. Sokan nevettek és tapsoltak, amint vittek bennünket a bizonytalanság felé. Ugyancsak júniusban Sztójai Döme elrendelte kb. 500.000 zsidó és baloldali könyv elégetését.

A téglagyárból négy vonat vitte el az embereket. Egy vonat ment Ausztriába, három pedig Auschwitzba. Engem Ausztriába vittek, ezért éltem túl a Holocaustot. A másik három vonat szerencsétlen utasai legtöbbjeinek számára az út a gázkamrákba és a krematóriumba vezetett. Azoknak nem volt visszaút…

Én - tizenhárom évesen - az Ostmark Werke nevű hadiüzembe kerültem: a négycsövű légelhárító ágyúk egyik alkatrészét szereltem be. Bebeszéltem magamnak hogy ez a mérnöki tanulmányaimnak előzetes gyakorlati része, és próbáltam a gyár legtöbb részét megismerni.

1945 májusában anyámmal és a nővéremmel Ausztriából, apám egy ukrajnai munkatáborból tértünk vissza Debrecenbe, és megkezdtük új életünket.
A háborúnak vége volt. A szörnyű emlékekkel, a romok között próbáltunk a jövőre koncentrálni.

Beiratkoztam az Egyesült Gimnáziumba, ahol három hónap alatt elvégeztem a negyedik osztályt, és szeptemberben évveszteség nélkül felvettek a Fazekas Mihály Állami Középiskola reál tagozatára, ahogy mi mondtuk: a Reálba. A nyári szünet alatt két hónapig egy rádiójavító műhelyben tanonckodtam.

A „Reálban” töltött következő négy évemre nagy szeretettel gondolok vissza. Dr. Eszik Mihály igazgató úr, Dr. Barna Béla osztályfőnök, Papp István, Kiss Miklósné, Kornya László, Baloghné Trócsányi Berta, Julow Viktor és Nádasdy tanár úr kiváló pedagógusok voltak. Legtöbb tanárunkkal egész közvetlen kapcsolat alakult ki.

Én az 1948-49-es tanévben érettségiztem. 1948 egy különleges év volt: az 1848-as szabadságharc 100 éves évfordulója.
Az egész év ennek jegyében zajlott le: ünneplések, előadások, tanulmányi versenyek emlékeztettek mindenkit az évforduló jelentőségére. Én - többekkel együtt - a Fazekasban „ÉLTANULÓ” lettem.

A következő négy évet Budapesten töltöttem a Műszaki Egyetem gépész- majd villamoskari tagozatán. Az egyetemi évek nem voltak könnyűek. A Fazekasban megszoktam, hogy mindig az elsők között voltam. A Műegyetem első évében 630 egyetemistát vettek fel, s ott csaknem mindenki olyan tanuló volt, mint én, vagy még jobb is. Komolyan kellett tanulni…

Ösztöndíjat nem kaptam, a kollégiumba nem vettek fel, és a szüleim fizették kis albérleti szobám havi bérét. Ez a szoba olyan kicsi volt, hogy három mérete közül a magassága volt a legnagyobb.

Ha enni akartam, vagy egy villamosra akartam felszállni, meg kellett keresnem a rávalót, ami nem volt könnyű.
Egyetemi elfoglaltságunk, mikor elsős voltam, heti 56 órából állt, beleértve a szombat délelőttöket is, úgyhogy nem sok szabadidőm volt a „pótlást" megszerezni.

Hamarosan rájöttem, hogy rádiójavítással elég pénzt tudok keresni, amiből telik a legszükségesebb dolgokra.
Azonban semmi nem meg simán. Ez sem ment. A házmesternek nem csináltam ingyen egy új rádiót, ezért bosszúból „kontárkodásért" feljelentett az iparhatóságnál.

1953-ban végeztem el az egyetemet. Diploma munkám címe az „Operaház villamos berendezése" volt.
Abban az időben a színházakat és kultúrházakat abban a Középülettervező Vállalat (KÖZTI) tervezte. Oda kellett járnom szakmai konzultációkra a szakosztály vezetőjéhez, Tolnay Pálhoz, aki a háború előtt a Budapesti Operaház Műszaki Igazgatója volt.

Pali bácsi néhány konzultáció után azt mondta, hogy ha „kész leszek", a KÖZTI-ben lesz számomra egy állás.

Diplomámat 1953. szeptember 21-én kaptam meg. A KÖZTI egy tervezőmérnöki állást ajánlott fel havi 1350 forint fizetéssel, és én rögtön beléptem első állásomba a KÖZTI Színpadtechnikai és Akusztikus Szakosztályára.

A munkámat, ami a színpadvilágítás, forgószínpadok, vasfüggönyök tervezéséből állt, nagyon szerettem. Nagyon érdekes volt, és mint tervező szabad bejárást kaptam minden magyar színház színpadára, előadások alatt is.

Ez számomra sokat jelentett, mivel a színházat es operákat mindig nagyon szerettem.

1955. november 1-jén munkám elismeréseként „Kiváló Műszaki Dolgozó" kitüntetést kaptam.

(Ez abban az időben az egyik legmagasabb szintű elismerés volt a munkahelyeken.)

Az akkori idő kultúrpolitikájának következtében szakosztályunknak mindig volt bőven munkája.

A meglevő színpadokat modernizáltuk, új kultúrházakat és kultúrtermeket építettünk. Folyamatosan foglalkoztatva voltunk.

Az Operaház színpadának felújítása, a Fővárosi Operettszínház tervezése, a veszprémi, a hódmezővásárhelyi, a kecskeméti színházak modernizálása bőséges és érdekes munkát adott szakosztályunknak.

1956-ban a forradalom leverése után kimentem Angliába. A Vöröskereszt egy munkásszálláson helyezett el.
Természetesen szerettem volna a szakmában maradni, de ez nem volt könnyű. Nem tudtam, hogyan találjak mérnöki állást.
Elhatároztam, hogy bármilyen állást elfogadok, mert a saját lábamon akartam állni. Tudtam, hogy ehhez minden lehetőséget meg kell ragadni.

„Nem igaz, hogy a végzet vakon lép életünkbe.
A végzet az ajtón át lép be, melyet mi tártunk fel…"

(Márai Sándor: A gyertyák csonkig égnek)

1957 januárjában a manchesteri Strand Electric gyár alkalmazott villanyszerelő segédmunkásként.

Ez nagyon messze volt a KÖZTI-beli tervezőmérnöki állástól, de egy kezdet volt.

Ez a vállalat főleg színházak világításával foglalkozott. Tervezett és gyártott áramszabályzókat is, de főleg amatőr színpadi rendezvényekhez kölcsönzött reflektorokat, kábeleket és állványokat. Új színházak nemigen épültek, és rövid idő múlva az is nyilvánvaló lett számomra, hogy a Strand-nél sok mérnöki munkára nem igen számíthatok.

Ekkoriban egy fiatal, kétgyermekes házaspárnál laktam albérletben. A férfi – John - fizikus volt, és Anglia legnagyobb villamosipari vállalatánál, a Metropolitan Vickersnél dolgozott, felesége - Lois - otthon nevelte a két gyermeket.
Lois (aki biológus volt) minden szerdán esti iskolában tanult famunkát, s rövidesen én is beiratkoztam erre az esti tanfolyamra.
Először Debrecenben láttam faesztergályozást, és amikor az egyik este megpillantottam a sarokban álló esztergapadot, rögtön feléledt a régi elhatározás, hogy megtanulok esztergálni.

John segítségével kaptam állást a Metrovick-nél, mint laboratóriumi asszisztens, és három évvel később tervezőmérnök lettem.

Manchesterben sok érdekes masina tervezésében vettem részt, mind ipari, mind orvosi területen.

Például acélvonalzó gyártásának automatizálása, EKG (szív) és EEG (agy) analizátor tervezése.

Ezekből az időkből számomra a legfontosabb munka a Rank Xerox Elekrosztatikus másológép tápegységének a tervezése volt, melyből több százezret gyártottak.

1963-ban megnősültem, de sajnos feleségem négy évvel később, 35 éves korában rákban meghalt. Betegsége miatt Londonba költöztünk, de sajnos az ottani kórházi kezelés sem segített.

Londonba költözésünk álláscserével járt.

A Rank Xerox tápegységek tervezésekor kerültem kapcsolatba Gordon Pope-pal, az Advance Electronics nevű cég vezérigazgatójával.
Ez a cég Anglia egyik legfontosabb műszer- és tápegységgyártója volt. Gordon Pope egyszer azzal búcsúzott el tőlem: „Mi nem csábítunk át mérnököket baráti ismerős cégektől, de ha bármikor állásváltoztatásra gondolsz, nálunk mindig van egy hely számodra.”

Amikor a feleségem kezelése miatt Londonba akartunk költözni, felhívtam Gordon Pope-ot. Az Advance Electronics azonnal állást ajánlott. Ez fordulópont lett az életemben.

1971-ben az Advance Electronics gyártási igazgatója, majd 1978-ban a vállalat vezérigazgató helyettese lettem.

Néhány évvel később az amerikai Gould cég megvásárolta az Advance-ot. Ez nem lett egy „jó házasság”.
Papíron azért vették meg a vállalatot, mert az Advance elismert, sikeres cég volt a tápegységek és a műszaki készülékek tervezésében és gyártásában. Azonban, ahogy ez ilyenkor általában lenni szokott, az új tulajdonos teljes mértékben át akarta venni a cég vezetését, és folyamatosan ültette be saját embereit a fő pozíciókba.

1979-ben az Advance összes igazgatóját kidobták, engem is. A céget feldarabolták, és rövidesen az Advance Electronics teljesen eltűnt. Talán érdekes megjegyezni, hogy a Gould-ból sem maradt sok. Pénzügyi zavarok miatt a Nippon Mining, egy japán cég vette meg őket. Röviddel ezután a Gould is megszűnt.

Én ekkor 48 éves voltam, ami az itteni iparban öregnek számított. Nehéz volt állást kapni. Ezért határoztam el, hogy saját vállalkozásba kezdek, és a Shindengen nevű kiváló japán tápegység- és félvezetőgyártó cég képviselője lettem, Magnaquest Ltd. néven.

A céget, alapításának 10 éves évfordulóján – és az én 60. születésnapomon - megvette a Shindengen, az anyavállalat. Az eladás feltétele volt, hogy két évig maradok vezérigazgató, és a két év után még három évig konzultáns. 1994-ben jó barátságban elváltunk.

Ekkor úgy döntöttem, hogy valami teljesen újba kezdek.

Még gyerekkoromban, Debrecenben határoztam el, hogy ha módom lesz rá, megtanulok faesztergálni. Sok időt töltöttem 12-14 éves koromban egy helybeli esztergályos ablaka előtt, s később a műhelyében.

1962-ben vettem egy kis esztergát, s azon, majd egyre javuló gépeken esztergáltam kisebb tárgyakat. Mikor nyugdíjas hobbimra gondoltam, vettem egy nagyon komoly, talán abban az időben legjobbnak számító esztergát.

Rövidesen rájöttem, hogy a gépet ("GRADUATE", 1950 körül tervezték iskolai műhelyekben való használatra) modernizálni kellene. Javaslataimat (több mint húsz változtatást) a gyártó cég elfogadta, s az új gépet GRADUATE **GL** néven forgalmazták. A módosítások egy részét a céggel közösen szabadalmaztattuk, én pedig a cég műszaki tanácsadója lettem. Sajnos a cég elhanyagolta a szabadalom fenntartását, így a szabadalom elévült.

Műszaki kapcsolatom ma már nincs az esztergályos iparral, de sokat esztergálok, és éveken át tanítottam fiatalokat egy helybeli iskolában.

Igazi „kétéltű lény" lettem. Egy mérnök élete végéig mérnök marad, akár dolgozik, akár nem. Nyugdíjba menetelem előtt is sokat esztergáltam, nyugdíjazásom óta pedig kizárólag ezzel foglalkozom.

1999-ben Patricia Spero a partnerem lett. Az ő munkássága kiegészíti az én érdeklődésemet. Általában én esztergálok, és ő faragja, festi közös termékeinket.

Honlapunk: www.gaborandpatricia.com

Néhány évvel ezelőtt írtam egy könyvet, a címe: "Hatvan év esztergálása".

Angol és amerikai szaklapokban körülbelül harminc cikkünk jelent meg, és szakmai bemutatókat is tartottunk Angliában, Amerikában és Magyarországon.

Elismeréseim egy része (1960-1990) mérnöki múltam következménye, a későbbieket faművészeti munkámért kaptam.

Angliában a szakmai és tudományos intézményekben különböző rangfokozatok vannak.
A legfelsőbb fokozat a FELLOSHIP.
A következő intézményektől kaptam ezt a fokozatot:

Institute of Engineering and Technology	FIET
Chartered Management Institute	FCMI
Chartered Institute of Logistics and Transport	FCILT

A több száz éves CEH rendszer minden szakmát képvisel, s meghívással lehetünk tagok.
Én két ilyen társaságnak vagyok tagja:

Worshipful Company of Scientific Instrument Makers *(„Tudományos Műszerek Készítői")*

Ennek következtében kaptam a címet: **Freeman of the City of London** (olyasmi. mint a díszpolgárság)

Society of Designer Craftsmen	FSDC
Regiser of Professional Turners	RPT

Worshipful Company of Turners *(„Faesztergályosok Társasága")*

1954

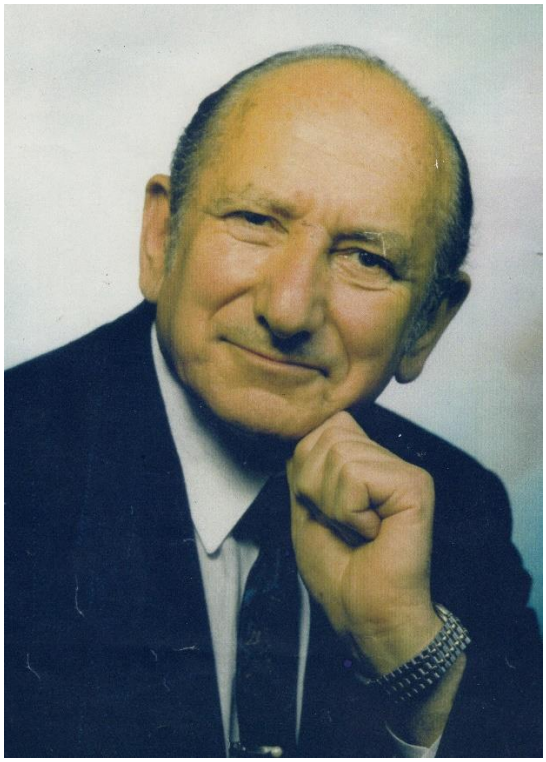

1990

2015

A Faesztergalyos 2005

Néhány példa munkánkból
www.gaborandpatricia.com

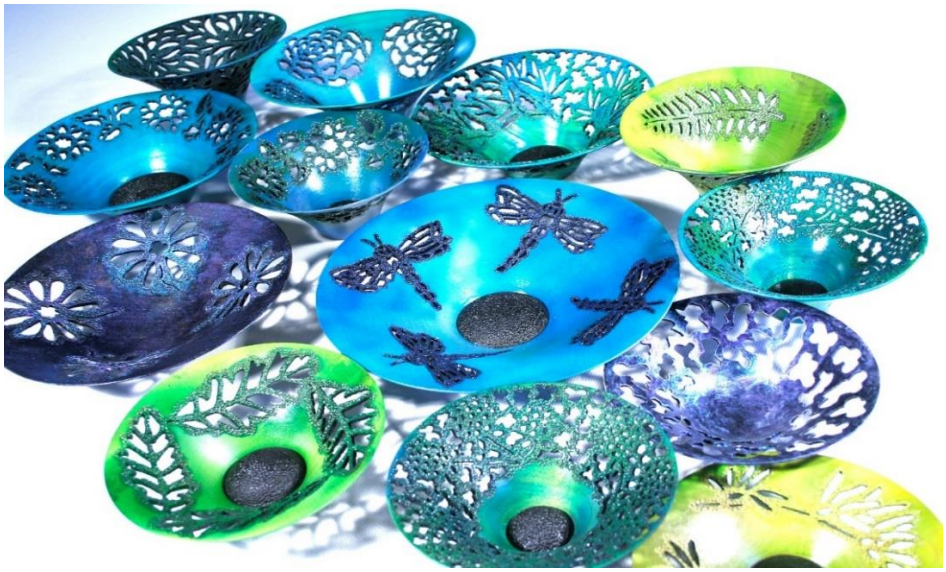

Legnépszerűbb tárgyunk. Több száz készült belőle, jó néhány darab van Japánban.